

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMÉGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet” hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fil. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Egy iparfejlesztési akció.

— A korondi engobé-edények. —

Székelyudvarhely, okt. 5.

Általában iparfejlesztési akciónkat — bár nem szükkölködik egyes jeles, de töredékes kezdeményezésben — a maga egészében eleddig mégis csak az ötletszerűség jellemzi. Ennek oka részben az a fátum is volt, mely a gyakori személyváltozások alakjában nehezedett e reszszorra úgy itt lent, mint fent a miniszteriumban. Így devalválódott a Széll-kabinet idejében széles nemzetgazdaságpolitikai alapon megkoncziált zónarendszer apránként a pénzügyi tucatszükségévé. S a következetesség hiányának ezt a színét mutatja az eddigi iparfejlesztés is.

Éppen ezért érthető, hogy még egy miniszteriummal szemben sem támadt annyi kívánság, soha egyik felé sem nyult annyi kérés, mint a mostani felé, melynek Magyarország ipari és gazdasági u'on való fejlesztése és megerősítésére tett becsületes és komoly programjában, a közönség oly rendületlen kitartással bizik és noha egy kormány sem szabta oly rövidre működésének idejét, tényleg tőle várja iparunk fellendülését, megerősítését.

Székely népünk kereseti viszonyai, — tekintve a kivándorlás folytán előállt munkásszükség jelenlegi napszámáraitól — silányak, de legalább is nem állandók. Nincs annyi kereseti alkalom, mint amennyire szükség volna. Innen van, hogy a kivándorlás ijesztő mérveket öltött: a mult év folyamán csak Udvarhelymegyéből csaknem kétezer székely munkabíró egyén vándorolt ki.

A baj oka kétségtelenül abban van, hogy közzgazdasági életünk teljesen egyoldalú. Ugyazólván kizárólag mezőgazdaságra támaszkodik. Mezőgazdaságra, mely kivüle fekvő körülményektől függ. Egy kis jégeső, fagy, szárazság a legkétségbeejtőbb állapotokat teremti úgy a népnek, mint az államnak, mert ha a népnek nincs miből fizetnie, az állam bevételei is megeszappannak. Ez pedig nagy baj, mert az államszükségletek rossz termés idején is fennállanak.

Ezt az egyoldalúságot, a kívülünk fekvő természeti körülményektől való függőséget enyhíteni, ellensúlyozni kell. Népünknek meg kell adni a megélhetési lehetőséget fagy, eső, szárazság daczára. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha ipart teremtünk. Ipart, hogy véreink ne legyenek kénytelenek kivándorolni. Ipart, hogy az itthon maradottak jobban meg tudjanak élni. Ipart, hogy a teherbíró nép válla biztos alapja legyen az állami szükségleteknek, melyek egyre szaporodnak és méreteikben nagyobbodnak.

A vámsorompó felállításával a jelenlegi állapotokon radikálison segítve lenne. Fájdalom, nincs remény arra, hogy akár az idén, akár jövőre, akár öt év mulva megcsinálhassuk azt. Ujabb tizenöt évig kell az osztrák sógorral gazdaságilag közösségben maradnunk. Méltán csüggedés foghatná el az embert e tudatra, ha

szerencsére nem volna mód és eszköz arra, hogy közös vámterületen is tudjunk ipart teremteni, ha nem is akkorát, mint önálló vámterületen. Ez a mód az iparfejlesztés: aránylag csekély állami támogatás mellett a gyöngye palánta sűrűbe szökkenése.

Ily irányban már történtek kísérletezések e megyében s az Iparfejlesztő-bizottság kitartó fáradozásának tudhatjuk be a székelykereszturi lengyárat is. Az iparfejlesztésnek különösen e szegény vármegyére fölötté nagy horderejét ismervén Ugron Ákos főispán, mint az Iparfejlesztő-bizottság elnöke, a megye népének boldogulására minden lehetőt elkövet; figyelme és tevékenysége kiterjed az élet és gondolkodás minden irányára és minden részletére s talán részletkérdéseknek látszó dolgokat következetes munkálkodással, úgy old meg, hogy a köznek haszna legyen belőle. Így lett egy törekvő, tehetséges, székely iparos ügye is aktuálissá oly képpen, hogy annak helyes megoldásából egy egész vidék népe fog hasznot meríteni.

Az Iparfejlesztő-bizottsághoz Filep Dezső, a helybeli áll. szakiskola egykori növendéke, jelenleg korondi agyagiparos, azzal a kéréssel fordult, hogy az, részére egy pár ezer korona kamatmentes állami kölcsönt eszközöljön ki, üzeme kibővítése céljából. Az Iparfejlesztő-bizottság és annak elnöke Ugron Ákos főispán, ismervén Filepnek az agyagedény-gyártás terén elért sikereit, Filep üzletéről személyesen szerzett információt, a midőn megállapította, hogy az engobé-edények gyártásának nagyobb alapokra való fektetésével nem csak magának Filepnek használ, de e vidék népe egy részének is tekintélyes jövedelem-forrást biztosít. Így állván a dolog, Ugron Ákos főispán ez ügyben személyesen kereste föl Sztérényi államtitkárt, kinek e megye népe iránt való jóindulata és meleg érdeklődése közismert dolog. Sztérényi örömmel vette a főispán előterjesztéseit ez iparvállalatnak szélesebb alapokra való fektetését illetőleg, oly módon, hogy a Fülöp által eddig is gyártott edények nagybani készítésére berendezendő gyártelepre 40 ezer korona államsegélyt helyezett kilátásba, azon kikötéssel, hogy a műhelyben bizonyos számú székely tanoncz oktatandó ki, kik azután idővel e finomabb edények gyártását háziiparilag űzhetik.

Ez edények az ország határán kívül is szép keresletnek örvendenek, mit tetszetős külsejükkel és meglehetősen olcsó árakkal érdemelték ki s éppen ezen előnyükért a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság, a külföldre és Magyarországra nézve magának biztosította az eladás kizárólagos jogát. E részvénytársaság tette az Iparfejlesztő-bizottságnak azt az ajánlatot is, hogy az anyag könnyebb beszerezhető, de meg a szállítás megkönnyítése és olcsóbbá tétele végett is, Parajdon állítsák fel az ipartelepét. Ez ajánlat folytán Ugron Ákos már intézkedett is, hogy Parajdon a telepnek alkalmas helyiség szereztessék.

Igy állván a dolog, nem jött váratlanul, hogy az ipartelep elnyerése érdekében más érdekcsoport is működésben jött, mert hát a szubvenczió szaga izgatóan hat. Régi dolog, hogy Magyarországon mindenki rettenetesen fejleszti az ipart. A realis termelés ugyan kevés hasznát veszi ennek; azonban a „gründolás” azonnal ott van, hogy kinyujtsa kezét a megszerzhető kedvezmények után. Isten a megmondhatója, hogy minálunk a korrupció azonnal nyujtogatja csápjait, ahol valami államsegély-szapot érez és hamar legyüri a tisztességes munkát, mely az ipari alkotással van elfoglalva. A Filep vállalatának államsegélylyel történő kibővítése, illetve megerősítése, Korond-fürdő tulajdonosát is arra készítette, hogy a vállalatot a maga számára biztossítsa, s ez ügyben meg is kereste az Iparfejlesztő-bizottságot, a mely igen helyesen, akként döntött, hogy a maga erkölcsi támogatását Filep érdekében biztosítja, mivel ellenesetben kiszolgáltatva látja őt egy tisztán rideg üzleti vállalkozásnak, melyből egyesekre háramolhatik haszon, azonban a közre nem, s így a cél egyáltalában nem éretik el.

Nincs kétségünk, hogy a kilátásba helyezett államsegély a jövő évi költségvetésnek iparfejlesztési célokra előirányzott összegében befoglalattatik, mit hinnünk nem csak Sztérényi államtitkárnak vármegyénk közönsége iránt mindenhatanusított rokonszenve alapján szabad, de azért is, hogy a mig a hivatalos hatalom a ruthének és más idegenajku hazai népek felsegélésére milliókat áldozott, addig a székelység, de legfőként Udvarhelymegye mindig az állam mostoha-germekeként szerepelt. A segélyakciónak két ágát kell megkülönböztetni. Egyik: állandó intézményekkel állandóvá tenni a székelység erkölcsi, vagyoni, nemzetgyarapodását. A másik: gyors intézkedésekkel fedezni a pillanatnyi szükségeket. Ez utóbbiban népünknek már volt ismételt része, ezt elismerjük, azonban az állandó intézményeket bizony nélkülözi. A baj sokféle a vidékek és községek viszonyai szerint. Ehhez a sokféleséghez kell a mentőakciónak alkalmazkodni. A keresetforrások megnyitásának sokféle tétéle van, így tehát aprólékos decentralizációra van szükség.

A vészes korszak, mely hazánkat a lefolyt pár év alatt a szenvedés és nyomor minden fázisán keresztül vezette, véget ért. A jelenlegi politikai szélcsendet az erőgyűjtésre kell felhasználnunk és lehet-e biztosabb, céltudatosabb munkát végezni, mint iparunk megerősítését minden vonalon, még a detail-kérdésekben is. Ebben a reményben vetett hitünkkel üdvözöljük az Iparfejlesztő-bizottságot nemes munkájában és hisszük, hogy törekvését illetékes helyen méltányolva, a kilátásba helyezett és várva-várt segély nem fog elmaradni, melylyel azután számos székely jövőjének lesz megvetve alapja.

BELFÖLD.

Igazságügyi reformok. Polónyi Géza igazságügyi miniszter a napokban nyilatkozott az igazságügyi kormány reformterveiről. A miniszterium legelső munkája a *kuriai bíráskodásról* szóló törvény revíziója lesz. Ezután legfontosabb és legsürgősebb feladatnak a *székelyföldi birtokrendezést* és általánosságban a *telekkönyvek* rendezését tartja a miniszter. Ezzel kapcsolatban már 1907-iki költségvetésben 50 új telekkönyvi bírói állást szervez a kormány. Ha ezzel a reformmal elkészül a kormány, akkor a *végleges perrendtartás* és azután a bírói szervezet kerül sorra s ha azután még lesz rá idő, csak akkor következik majd az anyagi kódex megalkotása. A *sajtójog* terén egyelőre mit se tesz a kormány. A végleges perrendtartással kapcsolatban fogja a miniszterium elkészíteni a tőzsdereformot s a kereskedelmi- és váltótörvénysszék ügye is ekkor kerül napirendre.

Politikai jegyzetek.

Székelyudvarhely, okt. 6.

A Márvány-tenger felé vezető messzeség kékségében két nagy barna folt lebeg lassan, méltóságosan, mint a biztosan, simán haladó hajó vitorlája.

A Márvány-tenger zöldes fodraiból olykor-olykor halk sirámok surranak tova a lebbenő szélszárnyán, a miket csak szívek, magyar szívek tudnak felfogni és megérteni. Az a két nagy barna folt a turul madár két szárnya, a mely védőleg terjeszkedik szét öt csendes koporsó felett.

Az a halk, meg-megújuló sirám a habokból, a bucsuzás szomorú melodiája a nagy bujdosók hamvaitól.

A Márvány-tenger partjának magasztos poezise, elvesziti himporának egy részét. Nem fogja már ezután hallgatni a nagy fejedelem a „tenger mormolását”, a bujdosás, a hontalanság, a haza utáni sóvárgás fölséges misztériumáról lekopik a zománcz, lélektelen lesz a tájék, mely gyakorta, mintegy szellem ajaktól megfuvottan, sirni készítő tárogatótól zendült meg, szürkébb, hidegebb lesz az árnyék ezután, melyben a „fejedelem” sóhajtása reszketett, nem bont többé oly gazdagon virágot a ciprus, a mely a nagy bujdosó szép, komoly fejét telehintette s „Nagy Törökországból” nem lesz többé forró, fájó, feddő és epedő üzenetküldés „Szép Magyarországra, fényes Kánaánba.”

És jön az öt koporsó.

Öten vannak, Thököly Imre, A magyar daliák örök eszménye, a nemzeti szabadságharcz forró vérű vezetője, a ki 201 esztendő óta érzi idegen föld sulyát porai felett.

II. Rákóczi Ferencz... A hazátlanság vérző lelkű apostola. Az örök bujdosás martirja, a hazaszeretet félistene, szent a szentek között, a kik valaha a hazát szerették és megszenvedtek érte...

Zrinyi Ilona! A hőslélek asszonyok példaképe. A magyar anyák mindenkorai ideálja. Erő és gyöngédség. Sas a vészek borulataiban, galamb a családi érzések árnyas melegében. Hős fiának hős anyja... Egymás mellett pihennek, hogy egymással jöjjenek haza, haza!...

Eszterházy és Sibrik! Rodostó csöndes temetője őrizte eddig álmaikat. A hazáért ették a hontalanság keserű kenyerét, melyet szívükből omlott könnyeik még sósbabbá tettek.

És közeledik az öt koporsó.

*

Maholnap véget ér a hosszú parlamenti szünet. Öt nap mulva újból megkezdí a törvényhozás munkáját. Wekerle miniszterelnök a mikor azt kérte a képviselőháztól, hogy három hónapnál is hosszabb időre napolja el üléseit, ezt a kérelmet a nemzetiségiék részéről benyújtott ellenindítvánnyal szemben azzal indokolta, hogy a kormánynak szüksége van arra az időre a bejelentett reformok előkészítésére. A Ház a miniszterelnök kívánsága szerint határozott és a kormánynak megadatott az alkalom, hogy ígéreteit beváltssa.

És most, a mikor közeledik az az idő, hogy a törvényhozás megfontolás tárgyává tegye

azokat a javaslatokat, melyek a sokszor emlegetett reformokat tartalmazzák, a főváros politikai körében úgy hirlük, hogy a hirdetett újítások még egészen a kezdet stádiumában lehetnek. Azokat az ankéteket, a melyeken az egyes törvényjavaslatok előadói tervezetét kellett volna megvitatni, legnagyobb részt még meg sem tartották, pedig az egyes miniszteriumok törvény-előkészítő osztályának eme ankétek tanulságait is föl kell használnuk a törvényjavaslatok végleges megszövegezésénél.

A delegációk is csak november hó végével ülnek össze és így a közös költségvetésnek a kvóta arányában Magyarországra eső részét most nem is lehet még a budgetbe beleilleszteni. Ebből tehát az is következik, hogy az 1907-évi állami költségvetés ebben az esztendőben már nem is fog a képviselőház elé kerülni.

De az is bizonyos, hogy a delegációk ülészeke alatt a képviselőház nem folytathatja tárgyalásait, tehát ebben az esztendőben már csak alig hat héten keresztül fog ülésezni a Ház. Ha pedig figyelembe vesszük még, hogy ebben az időben kell lefolynia az indemnitási vitának is, a melyet a nemzetiségiék esetleg elhuzhatnak, arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy a reformokból ebben az esztendőben alig fog valami is tető alá jüni. Ujlesztendő után előbb a hosszú költségvetési vitán, valamint az államszükségletek megszavazásán kell keresztül esnünk, hogy aztán a jövő tavasszal hozzáfogasson a Ház a reformmunkákhoz.

A parlament munkásságának kezdetéről ezeket hallottuk.

Október 10-ikén végetér a nyári parlamenti szünet a képviselőház első ülésével, melynek napirendjén az elnöki előterjesztéseken kívül a következő ülés napirendjének és általában az ülések rendjének megállapítása lesz. A nyári szünet alatt a képviselőház elnökségeiben nagy anyag halmozódott fel: képviselőket érdeklő dolgok, bírói határozatok és feliratok egész serege került a Ház elnökének asztalára. A parlament munkarendjére vonatkozólag értesülésünk az, hogy miután a parlament elé jövő anyag először a bizottságok elé kell, hogy kerüljön tárgyalás végett, az első ülést rövid szünet fogja követni, addig a meddig a bizottságokon keresztül mennek a szönyegre kerülendő ügyek. A kormány és a pártok vezetői azon lesznek, hogy a parlament ezuttal komoly és objektív tárgyalásoknak legyen színhelye és mindent el fognak követni arra nézve, hogy a jelenlegi politikai helyzetben ugyanis célaltalan, meddő politizálásnak eleje vétessék és a pártpolitika szétválasztó tendenciái mellőztessenek.

Néhány szó a Polg. leányiskoláról.

A főispán látogatása.

Székelyudvarhely, okt. 5.

F. évi szeptember hó 29-én délelőtt Ugron Ákos Udvarhelymegye főispánja Ember János kir. tanfelügyelő kíséretében meglátogatta az áll. polgári leányiskolát, hogy magának a növendékek tanulmányi előmeneteléről, a tanítónők tanítási módszeréről, valamint az intézet tantermeinek elhelyezéséről és felszereléséről tapasztalatokat szerezzen. A főispán minden osztályba bement, meghallgatta a tanítást s maga is kérdéseket intézett egyes növendékekhez. Látogatásának befejeztével Schiller Irma igazgatónő előtt, a legnagyobb elismeréssel szölt, úgy a tanítás menetéről, valamint az intézetben uralkodó rendről és tisztaságról. Miután még azt kívánta, hogy a tanítónők között testvéri szeretet és egyetértés uralkodjék, a látottak és hallottak fölött való meglegedésének ismételtén kifejezést adva, távozott az intézetből.

E látogatással kapcsolatosan két dolgot kell megjegyeznünk.

Az egyik az, hogy 22 hosszú esztendő óta ez volt az első eset, hogy a vármegye főispánja a nevezett intézetet meglátogatta. Szinte felesleges hozzáfűznünk, hogy mindenkit jóleső érzéssel töltött el főispánunknak ez az eljárása, mellyel ismételtén fényes tanubizonyosságát nyújtotta annak, hogy a város mindanemű kulturális intézménye iránt érdeklődéssel viseltetik.

A másik megjegyzésünk az, hogy már nagyon

is elérkezett az idő a polgári leányiskolának egy más, teljesen megfelelő helyiségbe való áthelyezésére. Az évvégi értesítők statisztikája kézzelfoghatóan igazolja, hogy az iskola növendékeinek létszáma, — a mióta polgári leányiskolává lett — évről-évre örvendatosan szaporodik. Ez a szaporodás azonban gen természetesen megkívánja azt, hogy a tantermek a létszám növekedésével nagyobbittassanak, illetve a növekedés arányában átalakittassanak. Akik ismerik a polgári leányiskola jelenlegi helyiségét, sőt még inkább azok, akik azt a helyiséget mint felső leányiskolát ismerték, azoknak feltétlenül meg kellett és meg kell győződniek arról, hogy az a mostani körülmények között alig, a jövő viszonyai között pedig egyáltalában nem felel meg céljának. A régi felső leányiskolában két szobában voltak a növendékek elhelyezve, mely két szoba egymásba nyílt s melyek egyike oly szűk volt, hogy a leányok csak a padok tetején át juthattak a tanítónő elé, ki egy négyszög méternyi területre volt beékelve és onnat fegyelmelte — ha ugyan képes volt rá — az osztályt. Világos, hogy úgy a didaktikai valamint a paedagógiai elvek a jelzett körülmények között teljesen érvényre nem juthattak.

A felső leányiskolának polgári leányiskolává való fejlesztése bizonyos átalakításokat tett szükségessé. Az igazgatónőnek lakpénzt adtak és a volt igazgatónői lakásba tantermeket rendeztek be. A régi körülmények között, amikor 60—70 növendéke volt az intézetnek, a tantermek teljesen megfelelők lettek volna, de most, mikor 123 növendék látogatja az iskolát, már nagyon szűknek bizonyulnak. Különösen a III. és IV. osztály méretei igen kicsinyek, mert a tanítványok, nagy számuknál fogva (41 és 30), alig képesek bennük elférni. A *tulzsufaltság* pedig úgy egészségi okokból, mint paedagógiai szempontból egyaránt helytelen.

Most még nem aggasztó a helyzet, de csak most. Mi lesz azonban akkor, ha a növendékek száma a jövőben mindinkább több és több lesz? Vagy az fog történni, hogy a tanítványok egymás hátán ülnek, vagy pedig az, hogy az igazgató kénytelen lesz a jelentkezők egyrészét visszautasítani, ami, tekintve kis városunkat, nagyon káros következményekkel járhat.

De a tulzsufaltság mellett még egy körülmény tenné szükségessé a polgári leányiskolának más helyiségbe való áthelyezését és pedig olyan helyiségbe, melyben internátust is lehetne létesíteni. Aki látta az iskola évvégi értesítőjét, az azt is láthatta, hogy a növendékeknek csak 35 százaléka helybeli, a többi 65 százalék vidéki. Ezeket a vidékieket — *internátus hiányában* — szállásadóknál kénytelenek elhelyezni a szülők, ami egyrészt nehéz dolog, másrészt pedig káros befolyásu lehet a gyermekre nézve. Nehéz dolog a leányok elhelyezése, mert városunkban a három középiskola igen sok növendéket szolgáltat a lakásadóknak, akik szivesebben fogadnak magukhoz fiugyermeket, mint leánygyermeket, mert az utóbbiakkal — szerintük — több baj van, több utánjárás. Ebből az következik, hogy az olyan szállásadók, — tisztelet a kivételeknek — akik leánygyermeket vállalnak el szállásra és ellátásra, nem nagy gondot fordítanak azok nevelésére, hanem egészen felügyelet nélkül hagyják járni-kelni. Ha az iskolával kapcsolatosan internátus is állana fenn, akkor az említett nehézségek teljesen megszűnének.

Az internátusok előnyös oldalait mindenki ismeri. A növendék — amellet, hogy kevés pénzért teljes ellátásban részesül, — az igazgató és egy tanítónő vezetése mellett rendhez szokik, kötelességtudást sajátít el és tanulmányaiában is előhaladást tesz. A mai viszonyok között pedig, mikor a meg-elhetés oly igen nehéz, ezek a kellékek minden nőre nézve elengedhetlen szükségletet képeznek.

Sok okot lehetne még felhozni, amellet, hogy a polgári leányiskolának önálló helyiség kellene. A sok közül csak azt említjük fel, hogy az iskolának jelenleg sem *tornacsarnoka*, sem *játékuvara* nincs, a kézimunka és rajzterem hiányáról nem is szölv. Az a kis udvar, amely az épületben van, az a legtöbb esetben nem alkalmas a növendékeknek az óra közötti üdülésre, mert azt nagyon gyakran elfoglalja a takarékpénztárt felkéréső felekeknek sokasága. A tornatanítás meg épen az időjárás személyétől van függővé téve, holott a testi nevelésre napjainkban mind nagyobb és nagyobb gondot fordítanak.

Azonban elég. Akik érdekeltek és ebben a tekintetben illetékesek, azok erről az égető szükségletéről bizonyára már gondolkodtak.

Ugy tudjuk, hogy főispánunk szintén ama óhajlásnak adott kifejezést, hogy a polgári leányiskola céljának megfelelő épületbe jusson s hiszszük, hogy ezen óhajának, mint közóhajnak, a megvalósításán szíves lélekkel rajta lesz.

Adja Isten, hogy ugy legyen!

Iparosok továbbképzése.

Székelyudvarhely, okt. 5.

Mindenütt, a mely nemzetek az ipar nemzetgazdasági jelentőségét felismerték, egyesek, társadalom, főleg pedig az állam maga, elsősorban, legfontosabb feladatának tartja az iparos társadalom szellemi vívójának emelését.

Az érdekelt köröknek munkája, törekvése e tekintetben két irányu. A cél első sorban is az, hogy az iparos a maga szakmájában kellő szakképzettségre tegyen szert. E nélkül ugyanis az iparos munkájának, ha még oly törekvő, oly szorgalmas is — sikere nem lehet. Szakképzettségével izlést önt munkájába; anyagot takarít meg s a technika vívmányainak megismerésével, majd felhasználásával időt kimél, sokszorosan gyarapítja keze munkájának sikerét. Szóval az ipari munkában ma már nem annyira a nyers izomerő, mint inkább az ész uralja a tért. Mondhatjuk, hogy az ipari munkában fektetett szellemi töke erejében és nagyságában kereshetjük az iparos osztály óhajtott boldogulását.

Az iparosok szellemi színvonalának emelésére irányzott törekvéseknek egy másik célja: őket az általános emberi műveltség birtokába juttatni. Ez is nagyon fontos, mert elvégre is az iparosnak műhelyi életén kívül van családi, van társadalmi élete is. A családban a gyermeknevelés támaszt vele szemben messzekiható igényeket. *A gyermeknevelés, mint az egészséges társadalmi, állami fejlődés e legfontosabb tényezője:* értelmes fejet, az érzelmeknek bizonyos fúomságát, gyöngédségét követeli. Követeli ezt annál is inkább, mert hazánkról szólva, intelligenciánk javarésze e családok gyermekeiből kerül ki: *joggal várhatjuk tehát, hogy oly családi nevelésben részesüljenek, a mely a később kifejlődő szilárd jellemnek, fenkölt gondolkozásnak és érzésnek biztos alapját képezi. Csak ily gyermekekből vált férfiak méltók aztán arra, hogy a társadalom vezető elemeiként szerepeljenek.*

S most lássuk az iparos társadalmi kötelezettségeit.

A társadalmi jóllét, az egyetértés, a közjónek előmozdítása, tudjuk, hogy a társadalom tagjainak gondolkozásmódjától, lelkületétől, jó izlésétől függ.

Már most bizonyos általános emberi műveltség hiányában képes-e bárki is megérteni, fölfogni s öntudatosan közreműködni mindazon törekvésekben, melyek a társadalmi jóllétet, a humanitárius intézmények stb. fejlesztését, létesítését célozzák. Látjuk, a tapasztalat igazolja, hogy a műveltség hiánya s az ebből táplálkozó rideg önzés nem egyszer akadály: mondjuk kerékkötője a legszentebb törekvéseknek is, melyek célja pedig a közérdek, a közjó előmozdítása vala.

Maguknak a politikai jogoknak gyakorlása is, melyből pedig sokat zaklatott szegény nemzetünk jövője függ: lelkileg művelt: egész embereket kíván. Észleltük, láttuk, hogy a tudatlanság, vagy ami még veszedelmesebb: a félműveltség s annak vadhajtásai: az önzés, mely mindenben csak az „én“-nek érdekeit keresi, mily lelketlen, kárhuzatos munkát végzett legközelebről is nemzetünk függetlenségéért vívott szent küzdelmünkben.

Nem politikailag, csak azt akarjuk kimutatni, hogy a politikai kalandorok, a stréberek egész tömege mint használta föl a közelmúltban is a könnyen hívó, mert tanulatlan emberek hiszékenységét, ismereteinek hiányát saját önző céljainak elérésére, a melynek aztán keserű levét a haza: a polgárok egyeteme issza meg.

Nos, ha, mint értekezésem elején is említém, még az iparilag fejlettebb, nálunknál jóval miveltebb államok is egyik legfontosabb feladatuknak tartják az iparosok továbbképzését: mennyivel indokoltabb ez nálunk, különösen itt Székelyudvarhelyen, a hol az iparosoknak csakis elenyészően csekély száma rendelkezik azzal a tudással, azzal a lelki műveltséggel, melyet pedig a kultúra rohamos haladásával méltán elvárhat tőle nemcsak a saját pályáján való boldogulása, de elvárhat maga a társadalom is, melynek gerinczét ők teszik ki.

Ezt az igazán életbevágó, mert gyakorlati; szép: mert emberi méltóságra nevelő célú szolgálja, ezt

munkálja városunkban az iparosok „szabad liczeuma“ is, melynek lelkes vezetője: „oly örömmel nézi e nép ébredését, a nagy világ zajától csak hogy el ne késsék!“ Ez előadásokon nem 100—120 iparost szeretnénk látni, hanem mert e város lakosságának tulnyomó része iparos: ott szeretnők látni mindannyit: hadd tanuljon, hadd halljon; hadd ismerje meg a mai világ állását. Még az u. n. intelligencia is ellátogat-hatna jó példaadás szempontjából ide; másfelől meg azért is, mert nincs olyan buzával teletöltött zsák, a melybe még néhány szem el ne férne.

S hogy a szoros értelemben vett szakképzés elsajátítására is nyújtassék alkalom: ott van az ezelőtt 5 évvel az állami ipari szakiskolában szervezett könyviteli tanfolyam. Számtan, helyesírás, üzleti levelezés e tantárgy keretében: mind-mind elsajátíthatók. Az első és második évben szép számmal is látogatták. Utóbbi időkben azonban csak ugy horoggal fogtunk egy néhány hallgatót, hogy aztán pár hétre azok is abba hagyták azt a tanfolyamot, mely egy árva fillérükbe sem került, s melyet más városokban valóságos Istenáldásának tekintettek volna.

Deák — haza bölcse — azt mondotta: „Őnsorsunkról magunk rendelkezünk s ha kockára teszszük azt: önmagunk valljuk kárát. „Gondolkozunk ezen s minél mélyebben vessük e mondanak igazságát lelkünkbe: annál népesebbek lesznek az iparosok igazi javát célzó szabad liczeumok és az ingyenes tanfolyamok. Legyen mindnyájunknak már egyszer magunkhoz való eszünk!“

Spaller József.

HIREK.

Székelyudvarhely, okt. 5.

Tanitók kérvénye a Törvényhatóságnál.

Az Udvarhelymegyei Tanítóegylet tagjai terjedelmes és minden pontjában erős érvekkel megindokolt kérvénnyel fordultak Udvarhelyvármegye közönségéhez, illetve annak képviselőtestületéhez, hogy: *a népoktatás ügyének teljes és a tanitók anyagi helyzetének az egész vonalon való sürgős rendezése tárgyában irjon fel az országgyűléshez.*

Nincs az országban egyetlen testület, mely jelentősebb munkát végezne, mint a tanítói kar, s ezzel szemben, a mig minden testület tagjai megkapták a napi kenyérre való legszükségesebbet: addig a tanítók folytonos nélkülözés mellett 300 400 frtos fizetésen tengetik még ma is bámulatos ideális lelkesedéssel, de korrogó, éhes gyomorral, szegényes életüket.

Magyarországnak nem volt kultuszminisztere, ki legalább ne mutatta volna, a tanitók sorsának enyhítésénél, a jóakaratot, de negyven esztendő alatt Br. Eötvös Józsefet kivéve alig tettek a semminél többet. Sőt mikor az országgyűlés tenni akart a többiek közül Csáky, tárczáját kötötte a fizetés nem emeléshez, azaz a 68-ban megállapított 300 frthoz. S célját a Kolonics szellemű főúr, hogy t. i. a tanítókat nyomorúságban és szegénységben kell tartani, mert így rajtuk jobban lehet uralkodni, elérte. Azóta a kultuszminiszter költségvetése nem egyéb a többi tárczák pótköltségvetésénél, melyet annyi összeg erejéig nyírbálnak még, bármilyen nagy legyen a kiáltó szükség, a többi tárczák javára és kielégítésére, a mint a szükség kívánja.

Hogy nem a miniszterhez, de magához a néphez, a nép képviselőihez fordul kérvényével a tanítótság, annak egyszerű magyarázata az, hogy már megunta az üres szalma cséplést, a negyven esztendei oknélküli kilincselést, azokhoz fordul a kikért mindennap dolgozik és a kikért él. Itéljen Magyarország népe, hogy szükséges-e ebben a hazában, hogy a tanító tovább is éljen, vagy egyszerűen kimulni, éhen halni hagyja a nemzet tanítóit.

Ha pedig ezt nem akarja, követelje minden vármegye a tanitók tisztességes ellátását és hogy a sok millióból valamennyi ellen értéket közvetlenül ő is láthasson, követelje a népoktatásügyének a teljes rendezését, állami segítséggel, a hol a nélkül nem lehet. Ezt kéri vármegyénk tanítói is a Törvényhatóságtól, s hiszszük, hogy ellenvetés nélkül, ilyen értelemben határoz a közelebb összeülő vármegyeyi közgyűlésünk.

Törvényhatósági közgyűlés. Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága, mint jeleztük, 2-ik rendes közgyűlését folyó hó 11-én tartja meg. A gyűlés tárgysorozata Dr. Dumokos Andor alispán a napokban küldötte meg a biz. tagoknak. A tárgysorozat kormányrendeleteket, hivatalos előterjesztéseket, válaszításokat, szabályrendeleteket, községi

ügyeket, átiratokat, kérvényeket és indítványokat ölel fel 347 pont alatt.

Egy hazafias indítvány. A legnagyobb kucerz vitézt, Rákóczyt, egy szolgálékü kor corpus jurisunkban meggyalázta. Most, midőn a nagy férfú porai visszatérnek az anyaföldbe és fellobban lelkünkben a mult idők szomorú évének, az emlékezésnek szövéténeke, a corpus juris sötét lapját, melyre avatlan fekete lelkűség nagy Rákóczyt bírálva, hazugságokat fektettek le, az országnak kötelessége kitépni. Ezt célozza Dr. Lukácsffy István kir. közjegyző alábbi indítványa, melyet a 11-iki törvényhatósági közgyűléshez benyújtott. Az indítvány egész terjedelmében így szól:

Miután Ő császári és apostoli királyi Felsége 1904. évi ápril hó 18-án kelt azon legkegyelmesebb elhatározását, a mely szerint dicsőült fejedelünk Rákóczy Ferencz és társainak tetemei haza szállíttassanak és hazai földben eltemettessenek: a magyar miniszterelnök ur Ónagyméltóságának Budapest székesfővároshoz intézett 1906. évi szeptember hó 22 én kelt leirata szerint, folyó év október 27, 28, 29. és 30. napjain végrehajtani határozották, így végre dicsőült fejedelünk és társainak áldott porai a hazai földbe térnek örök pihenőre; de miután még törvénykönyvünkben ott sötétlik azon lap, mely a bujdosó fejedelmet és társait, „a haza ellenségeinek és törvényesen örökre száműzötteknek“ nyilvánítja s így adjunk bár mily káprázatos fejedelmi temetést a bujdosásból megtérő nagyjainknak, a káprázatos fényt elsötétíteti törvénykönyvünk e fekete lapja s mivel Rákóczy Ferencz és társai porhüvelyei egy percig sem pihenhetnek meg hazájuk földjében sem, ha annak egyik törvénye őket kiátkozza s hazaáruháznak nyilvánítja akkor, a midőn ők minden földi javaikat, életüket feláldozták hazájukért és annak szabadságáért.

Miután pedig királyunk Ő Felsége legkegyelmesebb elhatározása által az elismerés zászláját nagy Rákóczyk és társai előtt meghajtotta s ez által a százados félreértésekre a feledés fátyolát ráborította; a magyar nemzet igazi képviselőének erkölcsi kötelessége, törvénykönyvünk e szégyen lapját kiszakítani s a megdicsőültek emléket azonnal törvénybe iktatni,

Indítványozom: Udvarhelyvármegye törvényhatósága haladéktalanul intézzen távirati feliratot a magyar képviselőházhoz a végből, hogy az 1715. évi XLIX. t.-cz. 1—3. szakaszát hatályon kívül helyezze s Rákóczy Ferencz és társainak a haza és annak szabadsága körül szerzett, soha el nem évilhető érdemeit törvénybe iktató javaslat nyujtassék be és tárgyalassék le, ugy és aként azonban, hogy folyó évi október hó 27-ik napjáig az alkotandó törvény szentesítve és kihirdetve legyen.

Bucsuzás. A következő sorok közlésére kértünk föl. Nagy sajnálatomra kedves barátaim és jó ismerőseim mindenikétől személyesen nem tudtam elbucsuzni. Ennélfogva e városból való eltávozásom idején ily uton mondok mindnyájunknak szívből jövő bucsuzót, kérve őket, hogy tartsanak meg ők is abban a barátságos jó emlékezésben, amilyenel én viseltettem mindig irántuk. Isten áldása legyen mindnyájukkal! Székelyudvarhely 1906. okt. 5-én *Diemár* Károly kir. főügyész helyettes.

Zenés mise. A ferenczrendiek templomában ma vasarnap 11 orakor tartatni szokott csendes mise alatt *Kovács* Dávid, itt tartozkodó zenekara fog játszani.

A magyar színművészet gyásza. *Felekiné* Munkácsi Flóra, a Nemzeti színház örökös tiszteletbeli tagja, f. hó 1-én elhunyt. A nagy művésznő elhunytával a magyar színeszetet, melynek valóban csecsemő korától kiváló tagja volt, nagy veszteség érte. A művésznő egy pár évvel ezelőtt vonult vissza a színpadtól, nemsokára rá betegeskedni kezdett, amíg most követte nagy nevű urát, ki Udvarhely-megyének volt szülöttje, a halálba. Nyugodjék békében. Emléke sokáig fennmarad a hálás magyar nemzet szívében.

Helyszíni bejárás. A kereskedelemügyi miniszter, a marosvásárhely—gyergyószentmiklósi állami közút 54.235—54.772. és 55.271—55.430 kilométer szakaszainak tervbe vett áthelyezésére, illetőleg szabályozására vonatkozólag az 1890. évi I. t.-cz. 50—60. illetve 64. §§-ai értelmében a helyszíni bejárás határidejeül, f. évi november hó 5-ik napjának délelőtti 8 óráját, összejeveteli helyül pedig Parajd község határait tűzte ki. A bejárást a miniszter által megbízott *Péchy* Lajos műszaki tanácsos fogja vezetni.

san lehajtott sőtészárzu ökör-tulók került. Igazolt tulajdonosa a községi birótól Máréfalva községben átveheti. — Csekefalva község közt az uton, 1906. szept. 15-én találtatott egy fehér pléh itatóveder. Igazolt tulajdonosa átveheti a községi birónál. — Molnár Ilyés alsósfalvi lakos kárára, alsósfalvi „Verőfény” nevű erdei legelőről 1-2 éves ökörtinója, mely fehér szőrű, szilaj szárzu, bélyeg nélkül, jobb hátsó lába kapcsás, ezelőtt 3 héttel elveszett.

x **Lóheremag vásárlása.** A Vásárc-arnok ellátó szövetkezet helyi kerületi fiókja felkéri a gazdaközöniséget, hogy lóheremag készletének eladásával öt biztat meg, vagy pedig áruit a Szövetkezet által jegyzett árak figyelembe vételével adja el.

KÖZGAZDASÁG.

A keleti friz juh a vármegyében.

— Juhtenyésztő gazdák figyelmébe. —

Székelyudvarhely, okt. 6.

A vármegyei Gazdasági Egyesület a miniszteri kirendeltséggel együttesen, már múlt évben foglalkozott azon tervvel, hogy a kitűnő tejelő juhajtata a frizai juhot, az itteni gazdák tenyésztésébe behozza, hogy a meglevő racka juhok tejelőképességét keresztezés által fokozza és így a juhtenyésztés jövedelmezőségét emelje. Sajnos azonban, ezen juhot noha azzal már nálunk Magyarországon, sőt Erdélyben is többen kísérleteztek — eddig épúgy mint a kurakult — megszerezni nem sikerült.

A friz-juh tenyésztésével a kassai gazdasági akadémia foglalkozik a legszebb eredménnyel, de onnan csak 2 év múlva lehet még bárányokat is kapni, mivel a leendő anyag már 2 évre előre van lefoglalva. Most *Dorner Béla* kirendeltségi intéző néhány félvér tenyésztőhöz fordult és remélhetőleg sikerülni fog néhány kost ide keresztezés céljaira megszerezni. Miután a friz juhokat az itteni gazdák nem ismerik, rövid vonásokban ezen fajtat a következőkben ismertetjük.

A friz juh hazája Németországnak az észak és keleti tenger öbleitől határolt része, melyet Friziának is hívnak. Ez egy nedves, ködös, tengervíztől párák, enyhe éghajlatu, mély, lapályos fekvésű vidék, hol az állat hasig jár a kövér fűben és nem kelt csodálatot, hogy ilyen viszonyok között egy friz anyajuh évente 4—500 liter tejet ad. A kirendeltség megtehethetné, hogy ilyen juhot közvetlen hazájából hozathatna a székelyföldre, de előreláthatólag az itteni szárazabb éghajlatu és soványabb legelőjű vidéken, az ehhez nem szokott állatokkal nem érne el sokat.

Kell tehát, hogy már nálunk meghonosodott, aklimatizálódott állatok kerüljenek ide.

Azért törekszünk arra, hogy a kassai tenyésztől szerezzünk tenyészállatokat, hol a frizeket már 22 éve tenyésztik és az időjárás viszonyaihoz hozzánevelték és kavicsos, dombos, hegyes kopárokra legeltetik. (Az évi tejhozam ennek dacára 120 literrel 193 literig terjed.) A friz juh hosszú, erős csontu lábaival, korrával, lapos és nagy füleivel, 15—20 czm. hosszú, laza és fehér színű gyapjuval fődött testével, bundában, az ózre emlékeztet.

Nyírott állapotban azonban szűk elejű, kiálló gerinczű és csipőjű, csapott, éles faru, tehén állású, kissé csunya állat, melyet még fokoz az, hogy karmipiros színű a bőre. A kifejlett kosnak 75—80 kg., az anyának 55—65 kg. az élősulya.

A tőgy nagy, csupasz és a szélesen álló hátsó lábak között jól hátra tűzött, sokszor akkora mint egy tehéné.

A gyapju színe piszkosfehér, de lehet tarka is, vagy babozott, főleg a pofában. A friz juh szapora (Kassán pl. az anyák 60—87%-a ellett kettős bárányt, sőt a három bárány is igen gyakori) és 8—9 hónapos korban kos alá bocsátható, mert ekkor már elérte leendő testmagasságának $\frac{3}{4}$ részét, ami régi állattenyésztési szabály. Rosszabb tartás mellett természetesen később szabad csak tenyésztésre eresztetni.

A vemhesség 3—4 nappal rövidebb mint a rackaé. Kassán a frizek fejési eredménye átlagban: Fejés tartama: 179 nap, napi fejési átlag: 7.3 decziliter, évi fejési átlag: 130.4 liter, sajthozam: 20.6 kg, egy friz anya évi tejjövedelme: 29.34 korona. Próbafejéseken azonban volt egy-két anya, melynél az évi fejési átlag 141.2 liter volt. A friz juh tejének zsírtartalma Kassán 7.1%, a racka 4.0%, a cigája 7.2%. Kiemelkedő korai fejlődése. Kassán pl. a friz anya két éves korában már nemcsak maga bárányozik le másodsor, hanem első báránya is lelik.

Ezen juh az időjárás iránt nem érzékeny, mert Kassán egy 330 m. magas hegygerinczen, a Tátráról jövő hideg szeleknek kitett deszkafalu istállóban elletnek a téli hónapokban, sőt néhány anya a tarlón ellett meg, a rozót legelve a havon. A friz kosokkal racka anyákat sikeresen kereszteztek, úgy, hogy a félvérek tejttermelése is jelentékenyebben lett a rackaénál, a $\frac{3}{4}$ és $\frac{7}{8}$ vérűek pedig majdnem elérték az eredeti frizek tejhozamát, de a testi fejlődés is sokkal gyorsabbá vált.

A testmagasság volt:	Friz + rackaénál:	rackaénál:
2 hónapos korban	15.4 kg.	9.6 kg.
4 " " "	24.7 " "	14.5 " "
6 " " "	29.5 " "	14.9 " "
12 " " "	33.0 " "	23.0 " "

A gyapjut eladták f. év tavaszán kilogramonként a rackaé 130 fillérrel, a friz és racka keresztezését 165 fillérrel. Egy birtokos nyert háton mosás után gyapjut: telivér friz után 2.10 kg, rackák után 1.01 kg, friz, racka keresztezés után 2.43 kg.

A friz tartása, takarmányozása ugyanaz mint a rackaé, természetesen a jobb tartást ez is meghálálja, a rosszabb tartást megboszulja.

A mennyiben ilyen juhajtata beszerezni, a kirendeltségnek sikerül, bárcsak keresztezett vérben is, úgy azok kísérletezésre egyes jobb juhtenyésztő birtokoknak lesznek kiadva, hogy onnant az ivadék a vármegye minél több helyére és mihamarább eljuthasson.

Ló- és szarvasmarha kiállítás.

Udvarhelymegye Gazdasági egyesülete f. hó 2-án ló-, szarvasmarha- és baromfi kiállítást rendezett gazdaközöniségünk élénk érdeklődése mellett.

A szarvasmarha kiállításra felhajtattott: borjas tehén 49, három éves üsző 27 és két éves üsző 15 drb. A borjas tehének közül 1. díjat *Pálffy Zoltán* (Firtosmartonos), 2-ik díjat *Firtos György* (Székelykeresztur), 3-ik díjat *Péter Áron* (Felsőboldogfalva), 4-ik díjat *Szőke Károly* (Székelykeresztur) nyerte. A három éves üszők közül 1. *Firtos Gergely* (Székelykeresztur), 2-ik *Kovács Domokos* (Székelyudvarhely), 3-ik *Barta Mózes* (Ujszékely) nyerte. — A két évesek közül 1-ső *Kovács Domokos* (Székelyudvarhely), 2-ik *Sata János* (Lókod), 3-ik *Vas Domokos* (Homoródvárosfalva).

A tehéneknél több igen jó minőségű tehén volt, melyek közül a jutalmazásra álló díjak közül csak a fenti négy tulajdonos kaphatott díjat. A bírálóbizottság fejlettségre, ép testalkatra fektette a súlyt, egy ezeknél, mint a 3 és 2 éves üszőknél is.

A lókiállításra felhajtattott csikós kanczák közül 54, 3 éves kanczacsikókból 20, 2 éves kanczacsikókból 24, 1 éves ló 1. díjat nyert *Kovács Domokos* (Székelyudvarhely), 2-ik *Simó János* (Bogarfalva), 3-ik *Simó Lajos* (Farkaslaka), 4-ik *Haurik Alfréd* (Székelyudvarhely), 5-ik *Pál György*, 6-ik *Tóth György* (Bögöz), 7-ik *Tamás Dénes* (Oroszhegy), 8-ik díjat nyert *Kassay Dénes* (Székelyudvarhely). A 3 évesek közül 1. díjat nyert *Gagyfi László* (Alsóboldogfalva), 2-ik *Bán Mózes* (Székelyderza), 3-ik díjat nyert *Simó Lajos* (Farkaslaka). — A 2 évesek közül díjat nyert *Müller János* (Erked), *Tóth Károly* (Bikafalva), *Barabás Áron* (Székelyudvarhely), *Vas Dénes* (Homoródszentpéter). — Az 1 éves csikókkal díjat nyertek: *Nagy Dénes* (Székelykeresztur), *Bedő Gyula* (Homoródvárosfalva), *Péterfi Lőrincz* (Székelyszenttamás).

Baromfi kiállítás.

Az „Első Székely Baromfitenyésztő Egyesület” kedden október hó 2-án a vármegyei Gazdasági Egyesület tenyészállat kiállításával kapcsolatosan tartotta meg első tenyész baromfi kiállítását városunkban. Bár az egyesület még csak két éves, közel 100 tagja van s máris igen szép anyagot mutatott be. Láttunk szép fejlett, szintiszta sárga és fehér orpingtonokat, óriási emdeni ludakat, ezeknek közönségekkel való keresztezését s igen szép pekingi kacákat. Résztvett a kiállításon 25 kiállító 250 drb tenyészbaromfival.

A kiállított anyag jó része a sárga orpingtonokra és emdeni ludakra esett. A *Meisner Ernő* segesvári állattenyésztési felügyelő elnöklésével alakított zsüri 12 tenyésztőt tüntetett ki jutalomdíjjal s kettőt díszoklevéllel.

A tyukok csoportjánál díjat nyertek: I. *Dakó István* (Székelyudvarhely) sárga orpingtonokkal, II. *Kassay Ákos* (Bethlenfalva), III. *Tóth Károly* (Bikafalva) fehér orpingtonokkal; IV. *Gálffy István* (Fenyéd) langshanokkal; V. *Hlatky Miklós* (Székelyudvarhely) sárga orpingtonokkal; VI. *Péterffy Tamás* (Szenttamás) sárga orpingtonokkal. Elismerő okiratot kaptak: *Szentannai Sámuel* gazdasági szaktanár (Székelykeresztur) és a székelykereszturi tanítóképezde.

A ludaknál: az I ső díjat *Novák Dávid* (Székelyudvarhely), II-at *Biro Áron* (Felsőboldogfalva), a III-at *Hlatky Miklós* (Székelyudvarhely) kapta.

Kacsáknál: I. *Nagy Lajos* (Fiatfalva), II. *Ugron Zoltán* (Fiatfalva), III *Kassay Ákos* (Bethlenfalva), IV. *Gálffy István* (Fenyéd).

Kár, hogy az egyesület anyagi viszonyainál fogva díjakat nem tüntetett ki, mert — különösen a ludak csoportjában — több díjra érdemes tenyésztő maradt kitüntetés nélkül. A mai hus drágaság idején, főleg ott, ahol a viszonyok erre kedvezőek, — faluhelyen — érdemes lenne a baromfitenyésztésre a mostaninál nagyobb gondot fordítani. Különösen a papok és tanítóknek kellene e téren jó példával előljárni, hogy az egyszerű baromfitenyésztést a népkel megkedveltessék. A közönségnek szintén nagyobb pártolásban kellene az ez irányu mozgalmat részéssíteni, mert a szárnyasok tudvalevőleg a legjobb táplálék hust szolgáltatják s a fajbaromfiak s ezek keresztezései a mellett, hogy két annyit és sokkal finomabbat is nyújtanak, mint az elkorcsosodott s gondozás hiányában elcsenevészett közönséges magyar illetve székely tyukok.

A segesvári kir. állattenyésztési felügyelőség a

kiállításon 28 drb. emdeni ludat, 9 drb. pekingi kacát és 27 drb. sárga orpingtont vásárolt, a vármegye egyes községeiben történő kiosztás végett a faj tyukokat (ez évi keltést) 6—6 korona, az emdeni ludakat 10 koronás áron. Ez mindenesetre üdvös intézkedés, de nem elég hathatós támogatás.

Más kiállításokon nagyobb árat fizetett az államp e mellett jóval többet is vásárolt. Tekintve, hogy az itteni egyet még egészen fiatal, az államnak az egész megfelelő anyagot át kellett volna vennie s kiosztania, hogy a tenyésztők kedvét a további munkától el ne vegye s már az első lépésnél. A kiállított 250 drb. fajbaromfi közül csak a 64 megvásárolt fogja a tenyésztést szolgálni, a többi levágásra kerül, mert a mi közönségünk nem vásárol; fogyasztásra pedig nem érdemes fajbaromfit tenyésztetni, megfelelőnek e célra a jó husú korcsok is. Ott vagyunk tehát e téren is — mint mindenütt — nincs pénz, nincs kellő érdeklődés, így pedig — bármennyire is szükségünk volna rá — nem fogjuk baromfiállományunkat megjavítani.

TÁVIRATOK.

Budapest, október 6.
(Érk. d. u. 7 ó.)

Wekerle nyilatkozata.

Wekerle miniszterelnök egy újságíró fogadván, a kiegyezésről, a kormány programjáról érdekes kijelentéseket tett.

A többi között következőket mondotta:

— A kiegyezés ügye legközelebb eldől. A szakbizottságoknak még néhány jelentéktelen ügyet kell elintéznük s ezután következik a két kormány tanácskozása a principális kérdésekről. Ettől függ, sikerül-e a kormányok közötti ellentéteket áthidalni.

Ami a kormány programját illeti, kijelenti, hogy nevétséges a lapok azon állítása, hogy a függetlenségi miniszterek, különösen Apponyi ellenzik a nagyobb reformok megvalósítását.

Kormány minden erejéből igyekszik kiszabott programját beváltani.

Végül kijelenti, hogy a kormány tagjai között soha semmi ellentét nem merült fel.

Miniszterek Karánsebesen.

Wekerle, Polónyi, Jekelfalussy miniszterek ma este Karánsebesre utaznak a király szobrának holnapi leleplezésére.

Wekerle a királynál.

Bécsi távirat szerint Wekerle a napokban kihallgatáson jelenik meg a királynál.

Ezuttal tárgyalni fog külügyminiszterrel is.

A szerb vámháboru.

Bécsi forrás szerint a szerb kormány a vámháboru első tényeként megvonja az osztrák lapoktól a postai szállítást. Néhány bécsi laptól már megvonta.

E szerint ezen rendszabályt magyar lapokkal szemben is alkalmazni fogja a vámháboru tartama alatt.

Kiadja Becsek D. Fia könyvnyomdája
Telefonszám 14.

Eladó küküllömenti faj-must

☛ mintegy 250 hektoliter. ☛

Harangláb (Kisküküllőmegye.) Posta- és vasutállomás: Abosgálfalva. Szüret: folyó hó 15-től kezdődőleg. Szőlő ugyanott addig is megtekinthető.

Értekezhetni: *Weér György* nével, Brassó, Igazságügyi palota. Telephon: 204.

nélkül ne együnk levest.

Sz. 244—1906.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy a székelyudvarhelyi róm. kath. plebánia tulajdonát képező külsőségek, rétek, kaszálók és szántóföldek az 1906. évi október hó 18-ik napján reggeli 8 órától kezdődőleg egy tömegben, esetleg külön parcellánként nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőknek 6 egymásután következő évre haszonbérbe fognak kiadni. Az árverés a helybeli plebánia épület földszinti helyiségében fog megtartatni.

Az árverési feltételeket és a haszonbérbe adandó ingatlanokra vonatkozó kataszteri birtokleveket az érdeklődők a róm. kath. plebánia irodájában megtekinthetik.

Székelyudvarhelyen, 1906. szept. 21.

Róm. kath. plebánia.**Mikes János gróf**

főesperes-plebános.

Sz. 10692—906. árvsz.

Hirdetmény.

Udvarhelymegye árvaszéke az özv. Vallics Józsefné gyámnya kérésére elrendelte, hogy néhai Vallics József utódainak a parajdi 43-ik telekkönyvben foglalt ingatlanai, ugymint: vendéglői helyiség, udvar, kert és mellék-épületek, nyilvános árverésen eladassanak. Ez a nyilvános árverés Dr. Pál Árpád kiküldött árvaszéki ülnök vezetése mellett folyó évi október 28-án délelőtt 9 órakor veszi kezdetét Parajd község-házánál.

Az árverezendő ingatlanok kikiáltási ára: 16 ezer korona. Árverezni szándékozók a kikiáltási ár 10 százalékát bánatpénzül letenni tartoznak. Az árverési vevő az árverezés költségeit is köteles lesz kiegyenlíteni.

Udvarhelymegye árvaszéke Székelyudvarhelyt, 1906. szeptember 25-én tartott üléséből.

Br. Orbán,
h. elnök.**Udvarhelyvármegye alispánjától.**

Sz. 7323—1906.

Hirdetmény.

A budapesti Székely-Egyesület az Ács Károly-féle alapítvány kamataiból hét 40—40 koronás jutalomdíjat tűzött ki 4 férfi és 3 oly székely születésű nőcseléd részére, kik legkevesebb öt év óta állandóan a megye területén szorgalmukat, becsületességüket és hűségüket hivatalosan igazolják.

Felhívom az ezen jutalom elnyerésére igényt tartó székely cselédeket, hogy pályázati kérésüket a szolgálatuk helye és idejének kitüntetésével a kör- és községi jegyzők közvetítése mellett a járási főszolgabírák, illetőleg Székelyudvarhely város tanácsa útján hozzám folyó évi november hó 20-ig adják be.

Székelyudvarhely, 1906. október 4.

Dr. Damokos Andor,
alispán.

Tisztelettel hozom b. tudomására a n. é. közönségnek, hogy *Deák-tér 15. szám* alatti fűszer-üzletemet, egészségi okokból kifolyólag

Hann József urnak

átadtam, amidőn tehát ez alkalommal is szíves bizalmokért köszönetem nyilvánítom, kérem azt utód részére is megadni szíveskedjenek, maradtam

Teljes tisztelettel **Dragomán S. J.**
Ifj. Dragomán Domokos.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására juttatni, hogy a *Deák-tér 15. sz.* alatt levő *Dragomán S. J.*-féle fűszerüzletet október 7-én átvettem s azt a mai naptól kezdve saját nevem alatt folytatom.

Nevezett üzletben kizárólag csakis a legjobb minőségű fűszert, festéket, fonalt, fejtőt, lisztet és csemegeárucikkeket fogok vezetni oly alapon, hogy föltétlen pontosságom, előzékenységem valamint szolid áráim által nagyrabecsült vevőimnek teljes megelégedését és becses bizalmát mielőbb megnyerhessem.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, maradtam
kiváló tisztelettel **Hann József.**

661/1 906. vh. sz.

Hirdetmény és árverési feltételek.

A vb. Székelyegyleti egyleti elsőtakarék pénztár csődtömegének Csávolszky Lajos s társai ellen 16,000+14,000 kor. tőke s jár. iránti követeléseivel melyek járulékaikkal együtt 45 966 kor. 92 fillért tesznek ki az 1881. évi LX. t.-cz. rendelkezései értelmében fognak eladatni.

1) A fent felsorolt követelések egyszerre bocsátatnak árverés alá és egyletéssel adtnak el.

2) Az árverési vevőnek leütés után át fogadatni a követelés és összes járulékaiknak felszámítását tartalmazó összeírás szabályszerű engedménnyel záradékkal ellátva, és ki fognak adatni az eredeti váltók és a követelésre vonatkozó eredeti bírói végzések és ítéletek.

A csődtömeg csakis az elárverezendő követelések fennállásáért, behajthatóságáért azonban nem szavatol.

Az elárverezendő követelések kikiáltási ára 45,966 kor. 92 fillér, ha azonban ez meg nem ígertné fokozatos leszállításnak lesz helye, mindaddig míg ígért téteket s a követelések a kikiáltási áron alól is a legtöbbet ígérőknek el fognak adatni.

Az árverezni kívánók bánatpénz letételére nem kötelesek, a legtöbbet ígérő azonban a meg ígért vétel árát Dr. Váentsik Ferencz tömeggondnoknak kezéhez az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában írt joghátrányok terhe alatt köteles azonnal készpénzben lefizetni a Bv. 183/1 906. számú végzés alapján.

Alulírt kiküldött által ezen csődügynben székelyudvarhely város házáánál 1906. október 18-án d. e. 9 órára tüzetik ki.

Székelyudvarhelyt, 1906. október hó 1 éa.

Biró Sándor kir. végrehajtó.

662/1 906. vh. sz.

Hirdetmény és árverési feltételek.

A vagyonbukott Székelyegyleti első takarékpénztárnak Ugron Gábor országgyűlési képviselő budapesti lakos ellen fennálló 45,000+40,000+52,000+5200 korona váltó követeléseivel melyek járulékaikkal együtt jelenleg 728231 kor. 05 fillért tesznek ki, az 1881 LX t.-cz. rendelkezési értelmében nyilvános árverésen az alábbi feltételek mellett fognak eladatni. A fent sorolt követelések egyszerre bocsátatnak árverés alá és egy letetéssel adtnak el.

Az árverési vevőnek leütés után át fog adatni, a követelés és összes járulékaiknak felszámítását tartalmazó összeírás szabályszerű engedménnyel záradékkal ellátva és ki fognak adatni az eredeti váltók és a követelésre vonatkozó eredeti bírói végzések és ítéletek.

A csődtömeg az elárverezendő követelések behajthatóságáért nem szavatol.

Az elárverezendő követelések kikiáltási ára 728231 kor. ha azonban ez meg nem ígertné fokozatos leszállításnak lesz helye egész 2000 koronáig, melyen alól további leszállításnak helye nincs.

A követelések a legtöbbet ígérőknek fognak eladatni.

Árverezni kívánók bánatpénz letételre nem kötelesek, a legtöbbet ígérő azonban a megígért vételárát Dr. Váentsik Ferencz tömeggondnok kezéhez az 1881. évi LX t.-cz. 108. §-ában írt joghátrányterhe alatt köteles azonnal készpénzben lefizetni a Bv. 189/1 1906 számú végzés alapján.

Alulírt kiküldött által ezen csődügynben székelyudvarhely város házáánál 1906. október hó 22-én d. e. 9 órára tüzetik ki.

Székelyudvarhely, 1906. október hó 1-én.

Biró Sándor kir. végrehajtó.

Sz. 2373—906. szb.

Pályázati hirdetmény.

Az elhalálozás folytán megüresedett Korondi községi jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazása:

1. Törzsfizetés 1600 korona.
2. Iroda átalány 120 korona.
3. Uti átalány 180 korona.
4. Természetbeni lakás.

Felhívtnak mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtnak, hogy az 1880. évi I. tcz. 6 §-sa, illetve az 1900. évi XX. tcz. 3. §-ának értelmében fölszerelt pályázati kérvényüket folyó évi október hó 15-ig hivatalomba adják be.

A választás határidejét később fogom kitűzni.

Székelyudvarhelyt, 1906. szeptember 24-én.

Demeter,
főszolgabíró.

574—906. vh. sz.

Árverési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhirre teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. járás-bíróságnak V. 402/2. 1906 plg. számú végzése által székelyudvarhelyi Márk tesvéreknak képviselve Dr. Vass Lajos ügyvéd által, székelyudvarhelyi Tamás Anna, Tamás Julia ellen 440 kor. tőke s járulékaik iránti ügyben, alpereseknél Székelyudvarhelyen összesen 774 k. 40 fillérre becsült következő javai, u. m.: Egy garnitur butorzat áll: 1 ruganyos hátszögű asztal, 4 drb. préselt ülésű szék, 1 három fiókos kaszten és még 3-tól 38 tétel alatti különféle ingók Székelyudvarhelyen alperesek Tamás Anna Tamás Julia házáánál 1906. október hó 10-én, d. e. 9 órakor nyilvános árverésen el fognak adatni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendők, esetleg a becsáron alól is a többet ígérőknek át fognak adatni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhívtnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíteni vélnek, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt végrehajtóhoz nyújtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, egyedül a vételár fölsőlegére fognak utasíttatni.

Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól.

Székelyudvarhelyt, 1906. szeptember hó 20-án.

Biró Sándor kir. végrehajtó.

652—906. vh. sz.

Árverési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhirre teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. járás-bíróságnak V. 439/7. V. 439/8. 1906 plg. számú végzése által székelyudvarhelyi Szebenai Antalnak képviselve Dr. Váentsik Ferencz ügyvéd által, székelyudvarhelyi ifj. Rájok József és neje ellen 1200 kor. tőke s járulékaik iránti ügyben, alpereseknél Székelyudvarhelyen összesen 1526 kor. fillérre becsült következő javai, u. m.: Egy fehér szőrű egy éves gője sertés, egy pár bagariabőr férfi csizma, hárompár sárgabőrű készült férfi csizma, egy üvegeszekrény 3 közép fiókkal és még 6—37 tétel alatti különböző házi és üzleti ingók Székelyudvarhelyen alperesek üzlete és házuknál 1906. október hó 24 és 25-én d. e. 9 órakor nyilvános árverésen el fognak adatni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendők, esetleg a becsáron alól is a többet ígérőknek át fognak adatni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhívtnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíteni vélnek, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt végrehajtóhoz nyújtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, egyedül a vételár fölsőlegére fognak utasíttatni.

Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól, ugy felülfoglaltató Bőrányag szövetkezet képviselője is értesítettik.

Székelyudvarhelyt, 1906. szeptember hó 30-án.

Biró Sándor kir. végrehajtó.**A m. kir. szőlőtelepeken termelt**

és a budafoki m. kir. pinczemesteri tanfolyam által kezelt s a m. kir. földművelésügyi miniszter támogatásával létesített borértékesítő osztályából

**magyar gazdák vásárcsarnok
raktárszövetkezete**

székelyudvarhelyi főkjánál

következő, hivatalos vizsgálaton áttent

BOROK vannak raktáron:

	Fogy. adóval	Fogy. adó nélkül
Magyarigeni Riesling	80 fillér	70 fillér
Mézes fehér	65 fillér	55 fillér
Siller szekszárdi	47 fillér	37 fillér
Fehér asztali	45 fillér	35 fillér
Hegyaljai asztali	78 fillér	68 fillér
Villányi vörös 1900 évi	88 fillér	78 fillér
Tolcsvai szomoródi 1900 évi	155 fillér	144 fillér

Palaozk borok: Zöld sylvani, Magyarigeni Som, Kecskeméti Auvergnas Gris Farczali Furmin stb. fajta kitünő palaozk — borok a legolcsóbban kaphatók. —

Megrendelésre bármily faj palaozk borok hozhatók Vételnél hordóért literenként 13 fill. letét adandó. — Hordók 3 hónapon belül sértetlen tiszta állapotban, székelyudvarhelyi pinczébe szállítást levonva, a felszámított áron visszavétetnek.

**Első Budapesti Malom-építészet és Gőpgyár
képviselője.****KÜHNE E. mezőgazdasági gépgyár**
bizományi raktára.